

Pri hiši, v kateri so bile prve lutkovne predstave v svobodni Sloveniji.
Foto: Igor Kastelic in Marko Smole, Črni potok ob Čabranki, 17. 8. 2011

Plesna hiša na Palčavem skednju.
Foto: Igor Kastelic in Marko Smole, Plešče, 18. 8. 2011

LETO V PALČAVI ŠIŠI V PLEŠCIH

V marsikateri zasebni zbirki se na projektno leto pripravljamo z malce strahu, kako ga bomo »zvozili«, tako finančno kot časovno; časa nam poleg drugih zadolžitvev ostaja le malo. A obenem nas želja po delu in odkrivanju novega kljub mogoče ne v celoti uslišanim prošnjam za finančno pomoč žene močnejše kot morda v bolj formalno organiziranih zbirkah in institucijah. Možnosti za prijavo projektov je za zasebnega udeleženca – brez društva ali kake druge oblike organiziranosti – sicer manj, lahko bi rekel nesorazmerno manj, in to ne glede na reference zaradi uspešno izvedenih prijetkov. A tako to pač je ...

Ko nas februarja ali marca obvestijo o svoji odločitvi, da so nam potrdili 20 odstotkov zaprosenih sredstev, se najprej vprašamo, kaj s tem sploh lahko še naredimo – projektov se običajno lotimo že 1. januarja. Bilo bi neprijetno, če bi se odločitev o sofinanciranju zavlekla do srede leta, kot se tudi kdaj zgodi ... Drugo vprašanje, ki se nam poraja, je, ali lahko kljub vsemu naredimo nekaj, kar ustreza pričakovanjem donatorja, a nam bo obenem omogočilo, da tudi zase, za svojo zbirko in okolico, v kateri delujemo, s temi sredstvi dosežemo nekaj tudi v smeri razvoja? Lahko, če je le dobra volja in so cilji jasni.

Tako smo se od začetka leta pri nas nekaj več posvečali nesovni dediščini, saj so bili v lanskem letu na našo pobudo v sodelovanju z nekaj drugimi društvi v katalog žive dediščine Republike Slovenije uvrščeni govori ob zgornji Kolpi in Čabranki, ki se govorijo na obeh straneh državne meje od občine Osilnica do Babnega Polja. S prijavo smo povezali predstavnike civilne družbe in posameznike v treh občinah na slovenski in hrvaški strani. Kot predlagatelji smo se zavedali, da nosimo določeno odgovornost in da je treba projekt predstaviti predvsem nosilcem te dediščine, jim povedati, da je govor kot enota dediščine širše zanimivo in pomembno pričevanje o naši identiteti in stoletnih vplivih iz sosesčine. Skupaj z diplomirano slovenistko Ano Gorše iz Kočevja sva se lotila dela in pripravila predavanji za Osil-

ničane in Babnopoljce, v Pleščih so bile vsebine predstavljene že prej. Upam, da nama bo uspelo predavanje predstaviti tudi v kočevskem muzeju. Predvsem pa sem v letošnjem letu prijavil iste govore na hrvaški strani tudi za register Republike Hrvaške (bilo bi lepo, da bi bili uvrščeni prej v slovenski kot v hrvaški register, a me to prvo malo skrbi ...).

Že dvakrat smo pri nas v Palčavi šiši organizirali etnološko delavnico, na kateri skupaj z mladimi in vsemi drugimi, ki jih zanimata dediščina in življenje ljudi naših krajev, raziskujemo območje in promoviramo njegovo dediščino. Letos je glavni sofinancer odpadel, a se ji nismo v celoti odpovedali; želeli smo zbrati gradivo za katero od prihodnjih razstav. V tednu med 15. in 19. avgustom smo z nekaj slovenskimi raziskovalci in dvema študentoma iz Hrvaške hodili po terenu in beležili razgovore z domačini. Pridružili so se nam dr. Matej Šekli, jezikoslovec in raziskovalec razvoja južnoslovanskih jezikov s Filozofske fakultete v Ljubljani, dr. Urša Šivic, muzikologinja z Glasbeno-narodopisnega inštituta SAZU, Tomaž Simetiger, etnokoreolog in umetniški vodja AFS »France Marolt«, Peter Vendramin, tehnik in poliinstrumentalist na ljudskih glasbilih, Milena Ožbolt, zbiralka ljudskih pripovedi iz Loške doline, študent umetnostne zgodovine Tomislav Čop s Filozofske fakultete na Reki, sicer domačin iz Gerova, in študentka restavracije in konzervatorstva v Dubrovniku, Vlatka Janjić iz Novega Vinodolskega. Vsak dan se nam je še kdo pridružil, med drugimi nas je obiskal etnolog konzervator prof. Grga Frangeš iz Konzervatorskega zavoda na Reki. Raziskovali smo teren treh obmejnih občin: Loškega Potoka, Osilnice in Čabra na hrvaški strani. Vse občine so nam priskočile na pomoč z organizacijo prehrane, spanje je »častila« Palčava šiša. Letos nas je zanimala kulturna dediščina na nekdanjih poštnih poteh, še prej karavanskih, ki so bile aktivne do srede 19. stoletja, v krajih, ki so jih pozneje prehiteli tisti v dolini, preko katerih so bile speljane nove ceste. Vsako popoldne ob

* Mag. Marko Smole, univ. dipl. inž. elektr., vodja zasebne etnološke zbirke Palčava šiša v Pleščih na Hrvaškem. 1210 Ljubljana – Šentvid, Stanežiče 34b, E-naslov: smole.mar-ko@gmail.com

Predavanje prof. Jožeta Ožure v Palčavem salonu.
Foto: Igor Kastelic in Marko Smole, Plešče, 15. 8. 2011

petih smo v salonu Palčave šiša pripravili predavanje z različnimi temami iz kulturne dediščine, promovirali smo novo knjigo o hišnih imenih v župniji Tršče (Trstje), ki jo je izdal Slovenski narodni svet na Reki, izvedli dve večerni delavnici na Palčavem skednju in se v njih preizkusili v izdelovanju cvetja iz papirja ob petju ljudskih pesmi in pripovedovanju zgodb. V takoimenovani plesni hiši smo se učili plesov naših dedov in babic. V petek zvečer smo z recitalom poezije pesnika Zlatka Pochobratskega, z njegovimi narečnimi pesmimi in ob glasbeni spremljavi mladih instrumentalistov odprli razstavo umetniških fotografij Andreja Blatnika, ki jih je posodil muzej Sečoveljske soline.

Celoten raziskovalni teden je končala celodnevna prireditev s pohodom na Sveto Goro, na katerem so se nam letos pridružili pohodniki iz Grosupljega, ter popoldanskim sejmom domačih izdelkov in kulinarike na pleškem trgu, z odprtimi vrati etnološke zbirke Palčava šiša ter zaključno prireditvijo v narečju s harmonikami in igro avtorja Bojana Pajničja; v narečju sta jo odigrala študenta Klara in Tomica. Če preštejemo udeležence celotnega dne, so tokrat močno preseglji številko 200, kar v naših krajih ni od muh. S finančnimi sredstvi je letos ob občinah Osilnica in Ča-

V zasebni etnografski zbirki na Travi nad Čabrom.
Foto: Igor Kastelic in Marko Smole, Čabar, 16. 8. 2011

bar močno pomagalo Slovensko kulturno društvo Gorski Kotar. Leto se počasi približuje koncu: pripravili smo še nekaj drugih predavanj, svoje dejavnosti predstavili na prireditvah na Reki, v Grosupljem, Lokovcu in Ljubljani, sodelovali pri izdaji knjižice o Palčavi šiši v zbirki Slovenskih prispevkov h kulturni dediščini Primorsko-goranske županije – z delom v domačem govoru. Sodelovali smo na kulinarčni prireditvi velikonočnega nadevanja v Delnicah, gostili televizijsko ekipo z Reke, z interieri pomagali pri snemanju glasbenega narečnega videa pesnika Davorja Grguriča, sodelovali na predstavitev Slovenskega kulturnega društva v Ljubljani, na reportažah v oddaji Sotočja, po obmejnem območju vodili prof. dr. Jochena Raeckeja, profesorja za južnoslovanske jezike iz Tübingena, in tržaškega pesnika Marka Kravosa, na skednju gostili muzealce dolenske regije, hrvaške oldtimerje, teologe, slovensko ter hrvaško šolsko mladino, in še bi lahko naštevali. Hvala vsem, ki so sodelovali, nam pomagali in nas obiskovali.

Tako se skoraj na koncu leta kljub vsemu lahko vprašamo: kaj bi pa naredili, če bi nam enkrat odobrili vsa zaprosena sredstva?